קנז דִּינֵי זְמַן קְבִיעוּת סְעוּדָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) [א]כְּשֶׁיַּגִּיעַ שָׁעָה (ﬡ) (ב) רְבִיעִית יִקְבַּע סְעוּדָתוֹ. וְאִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם וְעוֹסֵק בְּלִמּוּדוֹ, יַמְתִּין (ג) עַד (ב) שָׁעָה שִׁשִּׁית, וְלֹא יְאַחֵר יוֹתֵר, דַּהֲוֵי כְּזוֹרֵק (ד) אֶבֶן (ג) לְחֵמֶת (ה) אִם לֹא טָעַם מִידֵי בְּצַפְרָא:

קנח דִּינֵי נְטִילַת יָדַיִם לִסְעוּדָה. וּבוֹ י"ג סְעִיפִים:

א (א) [א]כְּשֶׁיָּבוֹא (ב) לֶאֱכֹל פַּת (ג) [ב]שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא, (ד) יִטֹּל (ﬡ) יָדָיו, (ה) אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם טֻמְאָה, [*] (ו) וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם. [ג]אֲבָל לְפַת שֶׁאֵין מְבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא, כְּגוֹן (ז) לַחְמָנִיּוֹת (פֵּרוּשׁ סטורט"י בְּלַעַ"ז) דַּקּוֹת, אוֹ פַּת הַבָּאָה בְּכִסְנִין, (פֵּרוּשׁ, פַּת עֲשׂוּיָה עִם צוּקָארוֹ וּשְׁקֵדִים וֶאֱגוֹזִים), (ח) וְאֵינוֹ (ב) קוֹבֵעַ סְעוּדָתוֹ עֲלֵיהֶם, אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם: **ב** [ד]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם אֵינוֹ

בְּאֵר הַגּוֹלָה: **א** פְּסָחִים דַּף י"ב (ע"ב) וְשַׁבָּת דַּף י' (ע"א).
א חֻלִּין ק"ה (ע"א). **ב** הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק (י') [ו'] מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א). **ג** מַשְׁמָעוּת רַמְבַּ"ם (שם) וְרַ"שׁ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּחַלָּה (מ"ה). **ד** רוֹקֵחַ (סי' שכח).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ﬡ) **רְבִיעִית.** בְּתַעֲנִית דַּף כ"ה (ע"ב) מַשְׁמַע דְּחָשְׁבִינַן מִשָּׁעָה שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ, וּבִפְסָחִים דַּף י"ב (ע"ב) מַשְׁמַע דְּחָשְׁבִינַן מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר. וְנִרְאֶה לִי דְּמַאי דְּחָשְׁבִינַן מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר מִשּׁוּם דְּרֹב הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר, וּמִכָּאן יֵשׁ לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁמַּאֲרִיכִין בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב לִפְעָמִים אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת, הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּחָשְׁבִינַן שֵׁשׁ שָׁעוֹת מִשָּׁעָה שֶׁקָּמִים מִמִּטָּתָם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) **שָׁעָה שִׁשִּׁית.** פֵּרוּשׁ תְּחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית [אֲבָל סְמַ"ע וְשַׁ"ךְ בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט (סי' ה סמ"ע סק"י ש"ך סק"ו) פָּסְקוּ דַּאֲפִלּוּ בְּסוֹף שָׁעָה שִׁשִּׁית לֹא הָוֵי זוֹרֵק אֶבֶן לְחֵמֶת. וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) הֵבִיא רְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם עַיֵּן שָׁם]. וְיָשִׂים אֲכִילָתוֹ בַּיּוֹם קַלָּה מִבַּלַּיְלָה. וְטוֹב שֶׁיֹּאכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּיּוֹם אִם חָלַשׁ לִבּוֹ וְאַל יְמַלֵּא כְּרֵסוֹ בְּפַעַם אַחַת. וְיִתְנַהֵג עַל פִּי הַתּוֹרָה בָּעֶרֶב בָּשָׂר. הָאֲרִ"י ז"ל (סולת בלולה סק"ב). יִפָּנֶה קֹדֶם סְעֻדָּתוֹ. לֹא לִבְעֵי אִינַשׁ לְבַשָּׁלָא מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרָא. זֹהַר פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (ח"ב סב.) (ג) **לְחֵמֶת.** פֵּרוּשׁ כְּשֶׁהַחֵמֶת אֵינָהּ מְלֵאָה יַיִן נִפְגָּם, וּמַנִּיחִים שָׁם אֶבֶן שֶׁתְּהֵא מְלֵאָה, וְטוֹב הָיָה שֶׁיְּמַלְּאֶנָּה יַיִן. שְׁלָ"ה (שער האותיות קדושת האכילה אות סא): מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג):

א (ﬡ) **יָדָיו.** צָרִיךְ לִטֹּל יַד יָמִין תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁתְּשַׁמֵּשׁ הַשְּׂמֹאל לְיָמִין. רֵקַנָּטִ"י פָּרָשַׁת עֵקֶב (דברים ח י). מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסי'). וְהַבַּאֵר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי (סק"א) כָּתַב עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁטָּעָה בָּזֶה עַיֵּן שָׁם, וְהוּא טָעָה וְלֹא רָאָה בְּרֵקַנָּטִ"י עַצְמוֹ עַיֵּן שָׁם: (ב) **קוֹבֵעַ.** וְאִם קוֹבֵעַ סְעֻדָּתוֹ עָלָיו דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא יִטֹּל בְּלֹא בְּרָכָה, אוֹ יֹאכַל פַּת תְּחִלָּה. שְׁלָ"ה (שער האותיות עמק ברכה אות כז) וּלְבוּשׁ. אֲבָל הַטַּ"ז (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) פָּסְקוּ שֶׁיִּטֹּל וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר דַּמֶּשֶׂק אֱלִיעֶזֶר (חולין) דַּף שי"ח עַמּוּד ב' (סי' ז אות כ) וּבִתְשׁוּבַת מַטֵּה יוֹסֵף חֵלֶק ב' סִימָן י"ח (אות ה):

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

א [בשו"ע] **וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם.** וְכָתַב הָרִיטְבָּ"א בְּחֻלִּין ק"ו (ע"ב ד"ה ואגב) אִם בֵּרַךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם וְנִמְלַךְ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל לֹא הָוֵי בְּרָכָה לְבַטָּלָה עַיֵּן שָׁם וְהֵבִיאוֹ בְּקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן לְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **כְּשֶׁיַּגִּיעַ שָׁעָה וְכוּ'.** הַיְנוּ לְכָל אָדָם, אֲבָל פּוֹעֲלִים אָמְרִינַן בִּגְמָרָא (שבת י.) דִּזְמַן סְעֻדָּתָן הוּא בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית: (ב) **רְבִיעִית.** כְּשֶׁקָּם בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר, חָשְׁבִינַן הַשָּׁעוֹת מִתְּחִלַּת הַיּוֹם, וּכְשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ אַחַר כָּךְ, חָשְׁבִינַן הַזְּמַן מֵעֵת שֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א)]: (ג) **עַד שָׁעָה שִׁשִּׁית.** הַיְנוּ תְּחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית, וְלֹא יְאַחֵר יוֹתֵר עַל כָּל פָּנִים מִסּוֹף שָׁעָה שִׁשִּׁית [אַחֲרוֹנִים]. וְהַאי שָׁעָה רְבִיעִית וְשָׁעָה שִׁשִּׁית, (ﬡ) רְצוֹנוֹ לוֹמַר זְמַנִּיּוֹת הֵן: (ד) **אֶבֶן לְחֵמֶת.** כְּגוֹן חֵמַת יַיִן שֶׁחָסֵר וְעַל יְדֵי זֶה נִפְגַּם, וְזוֹרֵק לְתוֹכוֹ אֶבֶן שֶׁיִּתְמַלֵּא וְזֶה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד, דְּהַיַּיִן גּוּפָא לֹא נִתְרַבֶּה עַל יְדֵי זֶה, וְטוֹב הָיָה שֶׁיְּמַלְּאֵהוּ יַיִן, כָּךְ בְּזוֹ הָאֲכִילָה לֹא יִתּוֹסֵף לוֹ כֹּחַ עַל יְדֵי זֶה. טוֹב שֶׁיָּשִׂים אֲכִילָתוֹ בַּיּוֹם קַלָּה מִבַּלַּיְלָה. וְיֹאכַל שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּיוֹם אִם חָלַשׁ לִבּוֹ, וְאַל יְמַלֵּא כְּרֵסוֹ בְּפַעַם אַחַת, וְיִתְנַהֵג עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתוּב בְּעִנְיַן הַמָּן (שמות טז ח) 'בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבֹּעַ' [אַחֲרוֹנִים]. אִיתָא בְּזֹהַר פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (ח"ב סב.) לֹא לִיבָּעֵי אִינַשׁ לְבַשָּׁלָא מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אוֹחֲרֵי, וְלֹא לְעַכֵּב מְזוֹנָא מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אוֹחֲרֵי, (וְהַטַּעַם כְּדֵי שֶׁיְּבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַל מְזוֹנוֹתָיו, וְיִשְׁתַּכְּחוּ עַל יָדוֹ בִּרְכָאָן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא לְעֵילָא עַיֵּן שָׁם). טוֹב (ב) שֶׁיִּפָּנֶה קֹדֶם סְעוּדָתוֹ: (ה) **אִם לֹא טָעַם מִידֵי בְּצַפְרָא.** אֲבָל אִם טָעַם מִידֵי לֹא הָוֵי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לְחֵמֶת, וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה נִרְאֶה דְּנָכוֹן לִקְבֹּעַ סְעוּדָה בְּשִׁשִּׁית אַף אִם טָעַם מִידֵי בְּצַפְרָא, דְּהָא דַּרְכָּן הָיָה לֶאֱכֹל פַּת שַׁחֲרִית קְצָת, וְכִדְאָמְרִינַן בִּגְמָרָא [סֻכָּה כ"ו (ע"א)] כַּד טָעַם בַּר בֵּי רַב וְעָיֵל לְכַלָּה, וַאֲפִלּוּ הָכִי מַשְׁמַע (ג) בְּשַׁבָּת דַּף י' (ע"א) דִּזְמַן סְעוּדָה הוּא עַד שָׁעָה שִׁשִּׁית, וּבַעַל כָּרְחָךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

א (א) **כְּשֶׁיָּבוֹא וְכוּ'.** טַעַם תַּקָּנַת נְטִילָה הוּא מִשְּׁנֵי דְּבָרִים, אֶחָד מִפְּנֵי סֶרֶךְ תְּרוּמָה, וְהַיְנוּ כֵּיוָן דְּיָדַיִם עַסְקָנִיּוֹת הֵן (ﬡ) וְנוֹגְעִים בְּכָל דָּבָר, וּבִזְמַן שֶׁהָיָה נוֹהֵג טֻמְאָה וְטָהֳרָה וְהַכֹּהֲנִים אָכְלוּ תְּרוּמָה, הָיוּ צְרִיכִין לִטֹּל יְדֵיהֶם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים קֹדֶם אֲכִילַת תְּרוּמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהָ בִּנְגִיעָתָן, וּכְדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִין הַכֹּהֲנִים בָּזֶה, גָּזְרוּ גַּם כֵּן עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הָאוֹכֵל פַּת, שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל עַד שֶׁיִּטֹּל יָדָיו, וְגַם עַכְשָׁו שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים אוֹכְלִין תְּרוּמָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, לֹא בָּטְלָה תַּקָּנָה זוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ לֶאֱכֹל בְּטָהֳרָה. וְעוֹד טַעַם לְתַקָּנַת נְטִילָה מִשּׁוּם נְקִיּוּת וּקְדֻשָּׁה, (ב) וְסָמְכוּ בִּגְמָרָא [בְּרָכוֹת נ"ג (ע"ב)] אַקְּרָא ד'וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים' (ויקרא יא מד) [סְמַ"ג (עשין כז)]: (ב) **לֶאֱכֹל פַּת וְכוּ'.** לְאַפּוּקֵי עַל פֵּרוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ה'. וְהַטַּעַם (ג) לְפִי שֶׁאֵין רֹב הַתְּרוּמָה אֶלָּא מִמִּינֵי פַּת, דִּכְתִיב (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וְאֵין דֶּרֶךְ לֶאֱכֹל מִינֵי דָּגָן אֶלָּא אַחַר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ פַּת, לֹא גָּזְרוּ גַּם כֵּן נְטִילָה אֶלָּא בְּאֹפֶן זֶה [לְבוּשׁ]: (ג) **שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו הַמּוֹצִיא וְכוּ'.** דְּלֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁקּוֹבְעִין סְעוּדָה עָלָיו: (ד) **יִטֹּל יָדָיו.** (ד) שְׁנֵי יָדָיו, וּבִכְלִי, וְאַף אִם אוֹכֵל רַק בְּאַחַת חָיְשִׁינַן שֶׁיִּגַּע גַּם בַּשְּׁנִיָּה [אַחֲרוֹנִים], וּכְשֶׁיִּטֹּל יָדָיו טוֹב שֶׁיִּטֹּל יָמִין תְּחִלָּה, כְּדֵי שֶׁהַשְּׂמֹאל תְּשַׁמֵּשׁ לְיָמִין: (ה) **אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְכוּ'.** וְגַם (ה) אֵינָם מְלֻכְלָכוֹת: (ו) **וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם.** הַיְנוּ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם, וְשַׁיָּךְ לוֹמַר וְצִוָּנוּ אַף דְּהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, דְּנִצְטַוֵּינוּ לִשְׁמֹעַ מֵהֶם כְּדִכְתִיב (דברים יז יא) 'עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ לֹא תָסוּר' וְגוֹ' [גְּמָרָא (שבת כג.)]: (ז) **לַחְמָנִיּוֹת דַּקּוֹת וְכוּ'.** יִתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּסִימָן קס"ח סָעִיף ו' עַיֵּן שָׁם, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף דְּאֵלּוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים הֵם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם אֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן עַל פַּת הֶעָשׂוּי מִשְּׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים נְטִילָה (ו) לְעוֹלָם: (ח) **וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ.** אֲבָל אִם קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם, צָרִיךְ נְטִילָה (ז) וּבְרָכָה כְּמוֹ עַל הַפַּת, דְּגַם הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן צָרִיךְ עַל אֵלּוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ﬡ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ג) דְּקָאָמַר שָׁם בִּגְמָרָא עַד אֵימָתַי יוֹשְׁבִין בַּדִּין עַד זְמַן סְעוּדָה, וּמַסְמִיךְ שָׁם אַחֲרֵי זֶה הַבְּרַיְתָא דִּזְמַן סְעוּדָה לְתַלְמִיד חָכָם הוּא שָׁעָה שִׁשִּׁית:

א (ﬡ) הִנֵּה רַשִׁ"י פֵּרֵשׁ בְּשַׁבָּת י"ד (ע"א, ד"ה עסקניות) דְּהוּא מִשּׁוּם נְגִיעַת זֵעָה, אֲבָל הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שבת יג: ד"ה פיס') וְהָרַמְבַּ"ם (פיה"מ זבין פ"ה מי"ב, טהרות פ"ז מ"ח) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים כָּתְבוּ מִשּׁוּם טֻמְאָה וּכְפֵרוּשׁ רַבּוֹתָיו שֶׁל רַשִׁ"י, מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא **אִם נָגַע בְּזֵעָה בְּאֶמְצַע אֲכִילָה גַּם כֵּן צָרִיךְ נְטִילָה שֵׁנִית** וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן [ק]ס"ד (ס"ב) עַיֵּן שָׁם: (ב) וְעוֹד סָמְכוּ עִנְיַן נְטִילָה אַקְּרָא אַחֵר עַיֵּן שָׁם בְּחֻלִּין ק"ו (ע"א) בִּגְמָרָא: (ג) וּלְטַעַם הַשֵּׁנִי הַנַּ"ל מִשּׁוּם נְקִיּוּת, צָרִיךְ לוֹמַר נַמִּי דְּלֹא תִּקְּנוּ אֶלָּא בְּפַת, מִשּׁוּם דְּהוּא דֶּרֶךְ קְבִיעוּת סְעוּדָה לִבְנֵי אָדָם, וְלֹא חָשְׁשׁוּ לִנְקִיּוּת וּקְדֻשָּׁה בַּאֲכִילַת עֲרַאי: (ד) **וְכִמְבֹאָר לְקַמָּן** (סי' קנט ס"א) **דְּאִם נָטַל שֶׁלֹּא בִּכְלִי אֵינָהּ נְטִילָה כְּלָל, אַף דְּיָדָיו נְקִיּוֹת מִזֻּהֲמָא:** (ה) רַמְבַּ"ם (ברכות פ"ו ה"א) וּסְמַ"ג (עשין כז): (ו) **הַיְנוּ אַף אִם קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם,** דְּאֵינֶנּוּ בִּכְלַל פַּת כְּלָל: (ז) טַ"ז (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) וְהַגְּרָ"א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כִּלְבוּשׁ וּשְׁלָ"ה (שער האותיות, עמק הברכה כלל ב ס"א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קנח

ה שם (ס״ רפג ע״ש).
ו פְּתָחִים קט״ו (ע״א).

אוֹכֵל אֶלָּא (ט) פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה, יִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ: **ג** [ה]אִם אוֹכֵל (י) פָּחוֹת (ג) מִכַּזַּיִת, יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֵין צָרִיךְ נְטִילָה: **ד** [ו]אִם אוֹכֵל (יא) דָּבָר (ד) [ד] (יב) שֶׁטְּבוּלוֹ (יג) בְּאֶחָד מִשְׁבָּעָה (ה) מַשְׁקִין שֶׁפִּימָּנָם י״ד שֶׁחַ״ט דָּ״ם (דְּהֵינוּ (ו) יַיִן, (ז) [ז] (יד) דְּבַשׁ, (ח) [ח] (טו) שֶׁמֶן,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ד] שֶׁטְּבוּלוֹ. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב, וְכָתַב בְּרִכְּי יוֹסֵף (סק״ה) אוֹתָם שֶׁשּׁוֹקְעִים פֵּרוֹת בְּפִיהֶם לְנַקּוֹתָם וְנוֹטְלִים וְאוֹכְלִים גַּם כֵּן חָשִׁיב טְבוּלוֹ בְּמִשְׁקֶה וּרְאִיָּה מֵחַרְסֶת עַיִן שָׁם בְּשֵׁם מֹהֲרַ״ז גִּיטִּין (הו״ד בס׳ אגרות באהליך דף י ע״ג), וְכֵן כָּתַב אֶחָד קָדוֹשׁ בְּחִשּׁוּבָהּ כָּתַב יָד, הַיָּרָק שֶׁרְחָצוּהוּ (הגב״י סק״ב) וּבְכַמָּה הַלְכוֹתָיו חָשִׁיב טְבוּלוֹ בְּמִשְׁקֶה, וְכֵן מוֹכִח מִתְּשׁוּבַת הָרַדְבָּ״ז סִימָן פ״ג (אלף קנ) עַיִן שָׁם: **[ז] דָּבָשׁ.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב וְעַיִן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ג׳ סִימָן כ״ג שֶׁכָּתַב רְאִיָּה מִשָּׁפָּה (קמד:) דְּמַשְׁקֶה הָבֵא לְאָכֹל כְּאָכֹל דְּמֵי וּכְדִבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ז) עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ס״ח **[ח] שֶׁמֶן.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ס״ח

בְּאֵר הַיטֵב

ג (ג) מִכַּזַּיִת. הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות חולין פ״ח אות עב) וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ד) כָּתְבוּ דְּכָל הַפָּעִיף זֶה הוּא בְּטָעוּת, וְנָסְחָא הַיְשָׁרָה צְרִיכָה לִהְיוֹת דָּעַל פֵּרוֹת מִכְּבֵיצָה אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילָה עַיִן שָׁם. וְעַיִן בַּ״ח (ס״ג) וּבְשִׁיעֲרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״ב) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב״י) וּבְמַטֶּה יוֹסֵף חֵלֶק ב׳ סִימָן ח״י (אות ז): **ד (ד) שֶׁטְּבוּלוֹ.** וְדָבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִטְבֹּל בְּמַשְׁקֶה אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם דְּתִפְתֹּה אַצַּל כָּל אָדָם. הַשּׁוֹבֵל אִצְטְבָּעוֹ (קמד:) דְּמַשְׁקֶה הָבֵא לְאָכֹל כְּאָכֹל דְּמֵי וּכְדִבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ז) עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ס״ח **[ח] שֶׁמֶן.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת פְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ס״ח

בְּכָלַל יַיִן. מֹשֶׁה יוֹסֵף שָׁם (סק״ א): **(ו) דְּבַשׁ.** הֵיינוּ שֶׁל דְּבוֹרִים וְלֹא דְּבַשׁ תְּמָרִים. עֵרֶב אֶחָד מִשְׁבָּעָה מַשְׁקִין הַלָּלוּ עִם שְׁאָר מַשְׁקִין גְּמוּר דְּבַשׁ שֶׁל דְּבוֹרִים עִם דְּבַשׁ תְּמָרִים וְכֵיוָצֵא אֲזִלִינַן בָּתַר רֻבָּא אִי רֻבָּא מִשְׁאָר מַשְׁקִין אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. מַחֲצָה לְמַחֲצָה צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. מֹשֶׁה יוֹסֵף חֵלֶק ב׳ סִימָן י״ח (סק״י). דְּבַשׁ הַמְרֻחָקֶת וְכֵן לְכָל הַמַּשְׁקֶה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל רֻבּוֹ הַדְּעוֹת אִי הֲוֵי מַשְׁקֶה אוֹ לֹא. עַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְעַ״ז (סק״ז) וּבְרִכַּת הַזָּבָח (מנחות לא. ד״ה חוס״) וּבְהַרְדָּבָ״ז (ס׳ אלף קנב) וּמַהֲרִי״ט (ח״א סי׳ עז) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגב״י). וּבִתְשׁוּבַת מֹשֶׁה יוֹסֵף חֵלֶק ב׳ סִימָן י״ח (סק״ כד) הָעֲלָה לְהַלָּכָה דְּאִם הוּא מֵרֹב צְלוּל בֵּין שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם מִין אַחֵר צָרִיךְ נְטִילָה. וְאִם אֵין כָּאן מֵרֹב אֶלָּא שֶׁהוּא קָרוּשׁ וְיָכֹל הָרֵי הוּא אֹכֶל וְאֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וְאִם הוּא קָרוּשׁ אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ יָכֹל לְמַשְׁקִים צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, וְאִם לְאו אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילָה. וּבְיָמִים אֲפִלּוּ הֵם קְרוּשִׁים וְיֵבְשִׁים כְּאֶבֶן אִם חָשֵׁב עֲלֵיהֶם לְמַשְׁקֶה צָרִיךְ נְטִילָה. וְאִם הֵם מְבֻשָּׁלִים עִם מִין אַחֵר וְאֵין שָׁם מֵרֹב אֶלָּא מַשְׁקֶה מְבֻלָּע בְּתוֹךְ הָאֹכֶל וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל גּוּף אֶחָד אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לַחְלוּחִית טוֹפֵחַ עַל מִנַּת לְהַטְפִּיחַ מַשְׁקֶה דְּהֵינוּ נְטִילָה עַד כָּאן: (ה) שֶׁמֶן זַיִת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אִם קָבַע סְעוּדָה עֲלֵיהֶם, וּכְדִלְקָמָן בְּסִימָן קס״ח סָעִיף ח׳. וְשִׁעוּר קְבִיעַת סְעוּדָה גַּם כֵּן יִתְבָּאֵר שָׁם בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם כְּשֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל רַק מְעַט, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ לֶאֱכֹל עוֹד (ט) כְּשִׁעוּר קְבִיעוּת, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם וּבִרְכַּת הַמּוֹצִיא וּכְמוֹ שֶׁיְּבֹאַר שָׁם לְקַמָּן בְּסָעִיף ו׳ עַיֵּן שָׁם: **ב (ט) פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה וְכוּ׳.** הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּלְעִנְיַן טֻמְאָה פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה (ט) מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְלֹא יִשְׁמַע עַל יְדֵי הַיְדָיִם, לָכֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם עַל הַנְּטִילָה לֹא גָּזְרוּ, אוֹ אֶפְשָׁר כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן בְּרָכַת הַמָּזוֹן חָשִׁיבָא אֲכִילָה, דְּהָא קְיָימָא לָן (סר׳ קפד ס״ו) דִּמְבָרְכִין בְּרָכַת הַמָּזוֹן עַל חֲשִׁיבָא גַּם לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם, וְלֹא פָּלוֹג חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן, וְלָכֵן יִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ, דִּבְרָכָה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת הַנְּטִילָה. וְדַע דְּאִם הָיָה בָּאֹכֶל שִׁעוּר כַּבֵּיצָה אֲפִלּוּ בְּלֹא קְלִפָּתָהּ לְכַלַּי עִלְּמָא צָרִיךְ נְטִילָה בִּבְרָכָה וְדַגּוּל מֻרְכָּבָה וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: **ג (י) פָּחוֹת מִכַּזַּיִת וְכוּ׳.** דְּזֶה לֹא חָשִׁיבִי אֲכִילָה אַף לְעִנְיַן בְּרָכַת הַמָּזוֹן, וְהִנֵּה הַשּׁ״ז (סק״ג) פָּסַק כֵּן לְדִינָא דְּאֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וְכֵן הוּא דַּעַת הַבַּ״ח (ס״ג), וְכֵן הִסְכִּים הַגְּרָ״א (סק״ז) וְהַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק״ד), וְהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם הָרַשְׁבַּ״ץ (מאמר חמץ חלק ג), וְדַעַת הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות חולין פ״ח אות עב) [א]וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ד) וְאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ד) וְעוֹד אַחֲרוֹנִים דְּאַף בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת דִּינוֹ כְּפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה, וְיִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ, וְעַל כֵּן לְכַתְּחִלָּה נָכוֹן לְהַחְמִיר בָּזֶה. [ב]וְדַע דְּשִׁעוּר כַּזַּיִת דְּצָרִיךְ נְטִילָה לְכַלַּי עִלְּמָא (י) הוּא אַף אִם הָיָה מְפֹרְרִין דַּיְקִין מְצֻטְרָפִין, וְאִם הָיָה כְּבֵיצָה שְׁלֵמָה מְהַפְּרְרִין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַנְּטִילָה גַּם כֵּן]. [ג]אִם אֹכֶל מְעַט פַּת לְמַתַּק חֲרִיפוּת הַשְּׁתִיָּה, בְּאֹפֶן הַמְבֹאָר לְקַמָּן סִימָן רי״ב (ס״א) דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא מְשׁוּם דְּהוּא טָפֵל לְהַשְׁתִּיָּה, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּגַם נְטִילַת יָדַיִם אֵין צָרִיךְ אַף אִם יֵשׁ בּוֹ כַּבֵּיצָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּצָרִיךְ, עַיֵּן אַלִּיָּה רַבָּה (סק״ד), (י״ט) וּבְפָחוֹת מִכַּזַּיִת נִרְאֶה שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ שֶׁלֹּא לְהַצְרִיךְ נְטִילָה בָּזֶה אַף לְכַתְּחִלָּה, דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ מְקִלִּין וְכָנַ״ל, אַף בְּכַזַּיִת אוֹ כַּבֵּיצָה יִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ עַל הַנְּטִילָה מֻחְמֶרֶת סָפֵק: **ד (יא) דָּבָר וְכוּ׳.** הֵינוּ אֲפִלּוּ יָרָק וּפֵרוֹת וּבְשָׂר, וְאַף עַל גַּב דְּעַל פֵּרוֹת לֹא תִּקְּנוּ נְטִילַת יָדַיִם, הָתָם הַפֵּרוֹת עַצְמָן לֹא נִטְמְאוּ מֵהַיָּדַיִם, שֶׁהַיָּדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן, וְאֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁטְּבוּלִין בְּמַשְׁקֶה, וּבְמַשְׁקֶה קַיְימָא לָן דְּנִגִּיעָה בְּיָדַיִם מְטַמֵּא אוֹתָן לִהְיוֹת תְּחִלָּה, תִּקְּנוּ לִטֹּל אֶת הַיָּדַיִם שֶׁלֹּא יִתְטַמְּאוּ הַמַּשְׁקִין עַל יָדָם, וְיִסָּפְלוּ אַחַר כָּךְ גַּם הָאֹכֶל: **(יב) שֶׁטְּבוּלוֹ.** וְאוֹתָן (יג) שֶׁשּׁוֹקְעִין פֵּרוֹת אוֹ יָרָק בַּמַּיִם לְנַקּוֹתָן חָשִׁיב טְבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה. (יג) וְדָבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִטּוֹבְלוֹ אוֹ לְהִיוֹת עָלָיו מַשְׁקֶה אֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, דְּמִלְּתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְלֹא גָּזְרוּ בָּהּ רַבָּנָן. הַשּׁוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ בְּמַשְׁקֶה וּמוֹצִץ אֵין צָרִיךְ נְטִילָה, דְּלֹא תִּקְּנוּ נְטִילַת יָדַיִם לְשִׁחְיַת מַשְׁקִין וּכְדִלְקַמָּיהּ בְּסָעִיף ו׳: **(יג) בְּאֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין.** אֲבָל שְׁאָר מִינֵי מַשְׁקִין הַנִּסְחָטִין מִן הַפֵּרוֹת אֵינָם חֲשׁוּבִין מַשְׁקִין: **(יד) דְּבַשׁ.** דְּבוֹרִים, וְלֹא שֶׁל תְּמָרִים אוֹ שֶׁל מִין אַחֵר. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים כָּל הַמַּשְׁקִין שֶׁנִּקְרְשׁוּ בֵּין עַל יְדֵי בִּשּׁוּל בֵּין עַל יְדֵי צְנָה עַד שֶׁאֵין בָּהֶם טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ לֹא חָשִׁיבִי מַשְׁקֶה, [ג]וְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת (פסחים יד: ד״ה אפילו) שֶׁאֲפִלּוּ חָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ אַחַר כָּךְ, (יל) זוֹלַת יַיִן אוֹ מַיִם, (טו) וְהוּא הַדִּין חָלָב שֶׁנִּקְפָּא כְּשֶׁחָזְרוּ (טו) וְנִמּוֹחוּ חֲשִׁיבִי מַשְׁקֶה. וּלְפִי זֶה מֻרְקָחַת הַמְּטֻגָּן בְּדְבַשׁ [ד]אִם הַדְּבַשׁ שֶׁעֲלֵיהֶן קָרוּשׁ עַד שֶׁאֵין בָּהֶם טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ לְכַלַּי עִלְּמָא מַתָּר לֶאֱכֹלָן בְּלֹא נְטִילָה, וְאִם הַדְּבַשׁ אֵינוֹ קָרוּשׁ דַּעַת הַבַּ״ז (סק״ז) דַּחֲשִׁיב מַשְׁקֶה, וְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) דְּלֹא חֲשִׁיב מַשְׁקֶה, כֵּיוָן שֶׁעּוֹמֵד הַדְּבַשׁ הַזֶּה לַאֲכִילָה וְלֹא לְמַשְׁקֶה שֵׁם אֹכֶל עָלָיו, וְהַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל לו ס״ה) הִכְרִיעַ דְּיֵשׁ חִלּוּק בָּזֶה דְּאִם קָנָה הַדְּבַשׁ וַעֲדַיִן הוּא מְעֹרָב בְּשַׁעֲנָה, וְהַתִּיכוֹ עַל מְנָת כֵּן כְּדֵי לְטָגֵן בּוֹ, אִם כֵּן מֵעוֹלָם לֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם מַשְׁקֶה, כֵּיוָן שֶׁהַתִּיכוֹ בִּשְׁבִיל אֲכִילָה וְאֵין צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, אֲבָל הַקּוֹנֶה דְּבַשׁ שֶׁכְּבָר מְהֻתָּךְ מִן הָעוֹשִׂים מַשְׁקֶה [מָעִד], וְיָדוּעַ שֶׁהֵם מְהֻתָּכִים כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מַשְׁקֶה, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם אַף עַל גַּב שֶׁמְּטֻגָּן בּוֹ אֹכֶל. [ה]וְעַיֵּן בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני נט״י לסעודה ס״ו) שֶׁכָּתַב דְּאִם אוֹכֵל הַמְּרֻקָּחַת עַל יְדֵי מַזְלֵג יֵשׁ לְהָקֵל דְּאֵין צָרִיךְ נְטִילָה. וְכָל זֶה בְּמֻרְקָחַת הַמְּטֻגָּן בְּדְבַשׁ, אֲבָל הַמְּטֻגָּן בְּצוּקָעֵר אֵין צָרִיךְ נְטִילָה לִכְלַי עִלְּמָא דְּלֹא הָוֵי מַשְׁקֶה [אַחֲרוֹנִים]: **(טו) שֶׁמֶן.** הֵינוּ שֶׁמֶן זַיִת [בַּיִת יוֹסֵף (ד״ה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב כהמג״א שאפילו כל שהוא צריך נְטִילַת יָדַיִם בלא ברכה. **ב]** בשו״ע הרב (סי׳ ריב ס״ו) כתב: וכל פת שהיא טפילה לענין ברכה היא טפלה ג״כ לענין נטילת ידים וא״צ ליטול ידיו אפילו אוכל כביצה. ובסידור (סדר ברכת הנהנין פ״ג ה״ב) כתב: ומכל מקום יש ליזהר שלא לאכול כי אם פחות מכביצה. עוד כתב בסידור (סדר נטילת ידים ה״ח): אבל אם טועם הפת קודם שישתה כדי שלא ישתה על ליבא ריקנא ויזקקנו צריך לברך המוציא, וצריך ליטול ידיו כהלכה, אלא שלא יברך על נטילת ידים. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ט) כתב שכל המשקין אע״פ שנקרשו לגמרי אם חזרו ונימוחו חוזרים להיות תורת משקה עליהם. **ד]** בשו״ע הרב (ס״ז) הביא שיש אומרים שהדבש אינו יוצא מתורת משקה לעולם אפילו נקפה ונקרש לגמרי ואין בו משקה טופח כלל, וכתב: ויש לחוש לדבריהם, ומכל מקום אם אין מים מצוים בקל לפנינו יוכל לאכול בכך או בסכין אף אם דרך מרקחת זו להיאכל ביד, שאין להחמיר כל כך בזה ולגזור שמא מאחר שיש מתירין ליגע. אבל אם יש על המרקחת דבש טופח על מנת להטפיח אין להקל כלל אפילו ע״י כף או סכין [וכל זה בדבש שעומד למשקה אבל בדבש העומד לאכילה מיקל לאכול בכף כדלהלן]. ובסידור (סדר נטילת ידים הכ״א) כתב שיש להקל בדבש אם אוכל בסכין, שאין צריך נטילת ידים. **ה]** בשו״ע הרב (שם) כתב גם כן להקל ע״י כף או סכין. אמנם בתנאי שבשעת יציאת הדבש מהשעונה היתה מחשבתו לאכילה בלבד. ובסידור (שם) התיר עד ידי כף אף במקום שחישב על הדבש לשתיה, וכשחישב על הדבש לאכילה מתיר אפילו ביד, עכ״פ לענין מרקחת. עוד כתב בשו״ע הרב (ס״ח) דכל זה במרקחת שהדבש ניכר בה בפני עצמו בתוכה או על גבה, אבל אם אין הדבש ניכר בה בפני עצמה, שנעשה גוף אחד מעורב עם המרקחת, בענין שאין במרקחת זו דבש טופח על מנת להטפיח ניכר בפני עצמו בלי תערובת אוכל הנימות, אין צריך נטילה דנעשה גוף אחד עם האוכל, והוא ראוי לאכילה, דהיינו שהמרקחת עבה קצת שאין דרך בני אדם לגמעה ולבלוע בבת אחת בלי היפוך בלשון כלל. ואם המרקחת רכה כל כך שדרך בני אדם לגמעה ולבלוע בלי להפך בלשון אז דינה כמשקה, ובמשקה קיימא לן דהשותה משקה אין צריך נטילה, ואם מטבל בה מאכל אז צריך נטילת ידים דהוי כדבר שטיבולו במשקה, והוא שהדבש הוא הרוב. ובסידור (הכ״א) כתב שאם הדבש נמחה ונעשה גוף אחד עם האוכל, הולכים אחר הרוב, דהיינו שאם הדבש הרוב דינו כמשקה, ואם המאכל הוא הרוב דינו כאוכל.

עוז והדר Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah